

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

בתנאי אלא מחמשת מינין. חטה ושעורה וכוסמין ושיפון ושולמית
שעל: **רבי אמר** אומר כו'. זהא ודאי מודיעא לך
שהנודר מן התבואה אינו אסור אלא מחמשת מינין אבל הנודר מן
הדגן אסור בכל מין דמידגן (א) משמע דבר שעשין ממנו כרי
ופול המלרי יבש עושין ממנו כרי
ולהכי אסור: **גמ'** למימרא דגנן.
דמאיב בקרא כל מין דמידגן משמע
דמאיב במשע מן המורה ודפי' משאר
מינין מדקמאי הנודר מן הדגן אסור
בכל: ו**בפרוש הדבר**. כלומר קיבילו
עליהם תקנתא של חזקיהו לעשר הכל
דכתיבי הרבו בני ישראל וגו' אז
אמרת בשלמא דגנן לא משמע אלא
מחמשת מינין היינו דלמא קרא
למומר הרבו בני ישראל דלפי' דבר
שאל נחמיז במשע מן המורה כגון
שאר מיני דמידגני היו מעשרים כדי
להחזיק בתקנה אלא אי אמרת דגן
כל מיני דמידגן משמע מאי ובפרוש
הדבר הרבו כלומר מה הוסיפו על
מה שכתוב בתורה: **אמר אביי**. (ג)
כל דמידגן משמע ומאי ובפרוש הדבר
הרבו לאיתויי פירות האילן וירק
דכרבו כו בני ישראל ליתן מהן
משע דמדאורייתא לא מחייב במשע
אלא ממדי דמידגן דלא משמע אלא
מחמשת מינין: **וטובא חסדא לרוב**.
אלמא דתבואה משמע כל מיני דהא
דמאיב ותבואה השדה לאו מחמשת
מינין (ד) דליקרן תבואה: תבואה
קמא לא משמע אלא מחמשת מינין
תבואה השדה משמע כל מיני הגדל
מן השדה: **פקד**. לזה בנזואמו:
היכי מיקריא. כלומר ממה אגבה
אזנו ממון: **אלא מחמשת מינין**.
ואינו גובה אלא מחמשת מינין:
עלללא. משמע כל מיני שעולה
ומשכח ודפי' משאר פירות שמשכחין
לזה לגבות מהן: **אחדרו לקמיה**
דברא. לאותה שנונה: **שכר פסיס**
ושכר ספיטוס. גובה מהן או לא: מי
אמרינן כיון דפתאן. שמתחברין כל
אמן שמתעשיין: **לאו עלללא**. מיקרו
שאין עולה ומשכחין ולא גבי מיעיבה:
או דילמא כיון דלא ידעי פתאיהו.
שעל יד על יד מתחברין ואינו ניכר
פתימותו להדיא והואיל ונוטל היינו
שכר עולה ומשכחין הוי והינו ליה
מהווא אגרא: **אמרוא קמיה דרב**
יוסף. הא דלמיר רבא דהא לא
מיעביא ליה דלללא כל מיני משמע:
דמי למויגא דברא. שכשהיה רבא
לומד לפניו היה מוזג לו בענין זה:
לא חסידי אכרעך כו'. לפי שהניס לנו שאל לו מקרא זה כדי להשפיל דעתו: **כמדבר** שהוא מוסקר לכל.
מלמד תורה בתנס לכל: **נחליאל**. (ס) נעשית לו המורה כמו נחליה: **שוקעין** אוטו **בארין**. כמו (ו) המשקוף:
חילקא

ה א ב ג ד ה ו ז ח ט י
י יב יג יד יה יו יז יח יט
כ כב כג כד כה כו כז כח כט
ל לז לט

תוספות

תניתין אבוי בפלי' פלג
הציר. דל
מדי דלדגן משמע דגנן
אזנו ככרי נקרא דגן:
ובפרוש הדבר. פסקי
הוא כדברי הימים שהיו
חוקיהו שיבילי המעשרות
לאחור לנית התקדש
ובפרוש תקנתא הרבו בני
ישראל משע דגן חיוב
יזכה וכל תבואה שיה
לרוב ושפתי' מ"ד דל
תבואה שיה לומר כגון
של חמרי' אפיקא דקרא
קמין דמאי כל תבואה
שהרבו בני ישראל דגן כל
מיני דלדגן משמע ל"ל
למכסח כל תבואה שיה
וגי דגנן דמאי לארידית
משע דגנן לא משמע
אלא ה' מיני מיהו הוא
דבריי הימים משמע כל
מיני דאי בלשון ב"ה משמע
כל מיני דמדין הוא
מי משמע כל מיני: אבל
מדיס. אפילו כגון שאין
אסור אלא מה' מינין:
מאיב רב יוסף. וה"ה לרב
מאר דמאי מדין ומאר
אפי' לאיתויי פירות האילן
וירק: תבואה שיה לומר
דדלא משמע כל מיני:
עלללא. כל מין דמידגן
משמע: או לא מיעביא
ליה. דל פירות אוקרי
עלללא כל דבר אילני
מקרי עלללא וכן שאר
נכסי עללללא מדי דהוא
כגון משמע יד קמיביעיה
ליה שכר בתם שכר
ספיטוס מי אמרינן כיון
דמאי וספיטוס פוחתיס
כל יד ושפתי' לאו כלל
עלללא דלללא משמע
מדי דמשמע ולא מדי
דפתא: או דלללא כיון
דלא ידעי פתאיהו. מי'
שמוחין משע משע ולמן
מרכובי ה"ל (מדין) דמשמע
ואוקרי שפיר עלללא:
שהיא מוסקר לכל שהיה
מלמד מורה לכל: **שוקעין**.
לשון אפיקוסה הנדרס:

תורה אור השלם

- 1. ובפרש"י הרב הרב
בני ישראל ראשי דגן
ירושל' ויבדש וכל
תבואת ישראל ויעשר
הכל ליה ה"באו:
דברי הימים ב' לא ה'
2. (ד' ח' כ"ג) ונדרס
ש"ס כריה נרבי העם
במקד' במשענתם
המנוה
(ט) ונתקנתה נחליאל
ומנחילאל במוות:
במדרש אב תי"ט
3. ומקמתו נזיא ראש
בשרה מואב ראש
דפסגה ונשקפה על פני
הירושל': במדרש כ"כ

הגהות הב"ח

- (א) גמ' תבואה נמי הי'
רש"י (ב) רש"י ד"ה ה'
מאר ותי כל מין דמידגן
דגנן משמע: (ג) ר"ה
אמר אבי לעולם דגן
כל דמידגן משמע פסדי
ואפ"י מיה מאי ובפרוש
וטי מידי דמידגן פסדי
ואפ"י מיה דלא משמע
כל מיני אלא: (ד) ר"ה
ומכוחו ותי מחמשת מינין
קמרי ואוקרי תבואה
פסדי: (ה) ד"ה נחליאל
שנועה לו: (ו) ר"ה
שוקעין כ"י כמו השקף.
כ"כ פ"ל בפירושו סוף
דף ט'

מוסף רש"י

הדין מוזג דמי
לפסגה מוזג כו'. רב
יוסף בני נחור היה יושב
היה רחוק והיו בני עמם
היו שואל מנו. לפי שהיה
מכר רב יוסף כתנו של
רבא מתלמידיה היה כתי'
למן מים נמה ונדבין
(ד')

בתנאי אסור כפול המלרי יבש. דכיון דמידגן
יבש דברי רבי מאיר וחכ"א "אינו אסור אלא
בחמשת המינין רבי מאיר אומר הנודר מן
התבואה אינו אסור אלא מחמשת המינין
אבל הנודר מן הדגן אסור בכל ומותר
בפירות האילן ובירק: **גמ'** למימרא דגנן
כל דמידגן משמע מתיב רב יוסף ובפרוש
הדבר הרבו בני ישראל [ראשית] דגן תירוש
ויצהר וכל תבואת שדה (לרוב וגו') ואי
אמרת דגן כל דמידגן משמע מאי **כפרון**
הדבר הרבו אמר אביי לאיתויי פירות האילן
וירק: ר' מאיר אומר הנודר מן התבואה
וכו': אמר ר' יוחנן הכל מודים בנודר מן
התבואה שאין אסור אלא מחמשת המינין
שאין אסור אלא מה' המינין פשיטא מהו
דתימא תבואה כל מיני משמע קמשמע לן
דלא משמע כל מיני מתיב רב יוסף ובפרוש
הדבר הרבו בני ישראל כו' אמר רבא תבואה
לחוד תבואת שדה לחוד בר מר שמואל
פקד דליתגון תליסר אלפי זוזי לרבא מן
עלללא דנהר פניא שלחה רבא לקמיה דרב
יוסף עלללא היכי מיקריא אמר רב יוסף
מינין (ו) דליקרן תבואה: תבואה
קמא לא משמע אלא מחמשת מינין
תבואה השדה משמע כל מיני הגדל
מן השדה: **פקד**. לזה בנזואמו:
היכי מיקריא. כלומר ממה אגבה
אזנו ממון: **אלא מחמשת מינין**.
ואינו גובה אלא מחמשת מינין:
עלללא. משמע כל מיני שעולה
ומשכח ודפי' משאר פירות שמשכחין
לזה לגבות מהן: **אחדרו לקמיה**
דברא. לאותה שנונה: **שכר פסיס**
ושכר ספיטוס. גובה מהן או לא: מי
אמרינן כיון דפתאן. שמתחברין כל
אמן שמתעשיין: **לאו עלללא**. מיקרו
שאין עולה ומשכחין ולא גבי מיעיבה:
או דילמא כיון דלא ידעי פתאיהו.
שעל יד על יד מתחברין ואינו ניכר
פתימותו להדיא והואיל ונוטל היינו
שכר עולה ומשכחין הוי והינו ליה
מהווא אגרא: **אמרוא קמיה דרב**
יוסף. הא דלמיר רבא דהא לא
מיעביא ליה דלללא כל מיני משמע:
דמי למויגא דברא. שכשהיה רבא
לומד לפניו היה מוזג לו בענין זה:
לא חסידי אכרעך כו'. לפי שהניס לנו שאל לו מקרא זה כדי להשפיל דעתו: **כמדבר** שהוא מוסקר לכל.
מלמד תורה בתנס לכל: **נחליאל**. (ס) נעשית לו המורה כמו נחליה: **שוקעין** אוטו **בארין**. כמו (ו) המשקוף:
חילקא

אי דמי תבואה לא משמע אלא מחמשת המינין עלללא כל מיני משמע
מהדרוה לקמיה דרבא אמר הא לא קא מיעביא לי דלללא כל מיני
משמע הוא הוא דאיעביא לי שכר בתים ושכר ספיטוס מאי מי אמרינן
כיון דפתאן לאו עלללא היא או דילמא כיון דלא ידעי פרתיהו עלללא
היא אמרוה רבנן קמיה דרב יוסף אמר וכי מאחר דלא צריך לן אמאי שלח
לן איקפד רב יוסף שמע רבא וואתא לקמיה במעלי' יומא דכפורי אשכחיה
לשמעיה דהוה קא מויו קמיה כסא דחמרא אמר ליה הב לי דאמויג ליה
אנא ירב ליה וקא מויו איהו כסא דחמרא כי קא שתי אמר הדין מיוגא
דמי למויגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא אמר ליה הוא ניהו אמר ליה
"לא תיתיב אכרעך עד דאמרת לי פירושא דהדין מילתא מאי דכתיב
וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במוות א"ל כיון שעושה
אדם את עצמו כמדבר שהוא מוסקר לכל תורה ניתנה לו במתנה שנאמר
וממדבר מתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל
וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במוות ואם הגביה עצמו
הקב"ה משפילו שנאמר יומכמות הגיא ולא עוד אלא ששוקעין אותו
בקרע שנאמר ונשקפה על פני הישימון ואם חזר בו הקב"ה מגביהו
שנאמר
לעשר ספיטוס ירק וכאשר
מתקוף התקנה הרבו בני
ישראל להיות משעין מל:
אי אפיקי דגן כ"ה רבינן

פירוש הראש

בתנאי אבוי בפלי' פלג
הציר. דל
מדי דלדגן משמע דגנן
אזנו ככרי נקרא דגן:
משמע עשין ממנו כרי
והולד מן הדגן אסור
כל מיני קטניות עשין
ממס כרי: גמ' ובפרוש
הדבר. מקרא הוא כדברי
הימים על חוקיהו שהיו
לעשר ספיטוס ירק וכאשר
מתקוף התקנה הרבו בני
ישראל להיות משעין מל:
אי אפיקי דגן כ"ה רבינן